

ศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย

ประธานวุฒิสภา

1111 ถ.สามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต

กรุงเทพฯ 10300

ประเทศไทย

พล.ต.อ.ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์

ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน

และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ....

1111 ถ.สามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต

กรุงเทพฯ 10300

ประเทศไทย

เรียน ประธานวุฒิสภาและประธานคณะกรรมการวิสามัญ

เรื่อง วันสากลแห่งการสนับสนุนผู้เสียหายซึ่งได้รับผลกระทบจากการทรมาน (International Day In Support of Victims of Torture)

พวกเรา ซึ่งเป็นองค์กรที่มีรายชื่อด้านท้าย เขียนจดหมายถึงท่านในโอกาสหลังจากวันสากลแห่งการสนับสนุนผู้เสียหายซึ่งได้รับผลกระทบจากการทรมานประจำปีพ.ศ. 2565 เพื่อแสดงความกังวลอย่างจริงจังต่อความล่าช้าอย่างต่อเนื่องในการพิจารณาและรับรองร่างกฎหมายที่มีเป้าหมายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทรมาน การปฏิบัติที่โหดร้ายอื่น ๆ และการบังคับให้สูญหาย เราขอเรียกร้องให้คณะกรรมการวิสามัญ และวุฒิสภา เร่งรัดกระบวนการพิจารณาและผ่านร่างพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ชักช้าและประกันว่ากฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เรายังเรียกร้องให้มีการอภิปรายอย่างโปร่งใสและมีการชี้แจงความคืบหน้าของกระบวนการพิจารณาของวุฒิสภา

ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 วุฒิสภาได้ลงมติรับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... (“ร่างพระราชบัญญัติ”) ในการพิจารณาวาระแรก โดยมีเสียงสนับสนุน 197 เสียง คัดค้าน 2 เสียง และงดออกเสียง 4 เสียง ในเวลาต่อมา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 25 คนเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติภายใน 15 วัน ก่อนเสนอเข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภานาวาระต่อไป อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายที่มีการขยายกรอบเวลาดังกล่าว และในช่วงสี่เดือนที่ผ่านมา คณะกรรมการได้ประชุมกันเพียง 13 ครั้ง เพื่อพิจารณากฎหมายที่สำคัญยิ่งฉบับนี้ นอกจากนี้ ยังไม่มีการเปิดเผยบันทึกการประชุมครบทั้งหมดใน

เว็บไซต์ของวุฒิสภา ทำให้ประชาชนประสบความสำเร็จในการติดตามการอภิปรายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ อีกทั้งผู้เสียหายและหน่วยงานประชาสังคมยังรายงานเพิ่มเติมว่าการเข้าถึงกระบวนการพิจารณาดังกล่าวเป็นไปอย่างจำกัด

นับแต่เข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี แห่งสหประชาชาติ (UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ “UNCAT”) ในปี 2550 ประเทศไทยได้ให้คำมั่นสัญญาทั้งในระดับระหว่างประเทศและในประเทศหลายครั้งที่จะทำให้การทรมานและการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา ในระหว่างกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามระยะ (Universal Periodic Review หรือ UPR) ครั้งที่สอง ในปีพ.ศ. 2559 รัฐบาลยังให้คำมั่นโดยสมัครใจว่าจะให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของ UNCAT เพื่อส่งเสริมพันธกรณีของประเทศไทยต่อการป้องกันการทรมานและการประติบัติที่โหดร้ายให้สอดคล้องตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น แต่แม้จะมีการให้คำมั่นเหล่านี้มามากกว่า 15 ปี และมีการจัดทำร่างกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้การทรมานและการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา แต่ร่างกฎหมายเหล่านี้กลับถูกถอนออกไปโดยหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

ยกตัวอย่างเช่น ร่างพระราชบัญญัตินี้เกือบได้รับการประกาศใช้เมื่อปีพ.ศ. 2561 หลังจากได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (“สนช.”) ในการพิจารณาวาระแรก อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากสนช.ได้ทำการขอขยายกรอบเวลาหลายครั้งเพื่อให้มีการทบทวนร่างพระราชบัญญัตินี้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ร่างพระราชบัญญัติถูกถอนออกก่อนการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และมีการส่งร่างพระราชบัญญัติกลับไปให้กระทรวงยุติธรรม ทำให้เกิดความล่าช้าอย่างมากในกระบวนการนี้

นอกจากนั้น เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้กลับถูกทำให้อ่อนแอลงและถูกลดทอนในหลายโอกาส ทำให้ไม่สอดคล้องกับ UNCAT กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ “ICCPR”) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances หรือ “ICPPED”) แม้จะมีเสียงเรียกร้องจากองค์กรของเรา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ให้จัดทำเนื้อหากฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทยก็ตาม ข้อบกพร่องของร่างพระราชบัญญัติฉบับก่อนหน้าครอบคลุมถึงประเด็นคำนิยามของอาชญากรรมของการทรมานและการบังคับให้สูญหาย ซึ่งไม่สมบูรณ์และไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ การไม่กำหนดข้อบทเกี่ยวกับการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ข้อบกพร่องของข้อบทว่าด้วยหน่วยงานที่ต้องทำการดำเนินคดี ข้อบกพร่องของข้อบทว่าด้วยการไม่รับฟังคำให้การและข้อมูลที่ได้มาจากการทรมาน การประติบัติที่โหดร้ายอื่น ๆ และการบังคับให้สูญหาย เป็นหลักฐานใน

กระบวนการยุติธรรม ข้อบกพร่องของข้อบทว่าด้วยรูปแบบความรับผิดชอบทางอาญาตามที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัตินี้ และข้อบกพร่องของข้อบทว่าด้วยหลักประกันเพื่อป้องกันการทรมาน การปฏิบัติที่โหดร้ายอื่นๆ และการบังคับให้สูญหาย ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังกำหนดอายุความของอาชญากรรมการทรมานและการบังคับให้สูญหาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAT และ ICPPED มากนัก ทั้งยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้อาชญากรรมการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดต่อเนื่องตราบที่ยังไม่สามารถทราบชะตากรรมหรือถิ่นที่อยู่ของผู้ถูกบังคับให้สูญหายได้

เราทราบว่าได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องที่สำคัญเหล่านี้หลายประการในร่างกฎหมายฉบับที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว โดยต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 และมีการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา ร่างกฎหมายฉบับปัจจุบันที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภายังคงมีเนื้อหาบางส่วนที่ไม่สอดคล้องอย่างเต็มที่ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในการนิยามการ “ทรมาน” ร่างพระราชบัญญัตินี้มีแนวโน้มว่ามีเพียงวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบฐานกระทำการทรมาน ในขณะที่ภาษาที่ใช้ใน UNCAT ประกอบกับการตีความกฎหมายโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติและหน่วยงานอื่นๆ ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นเพียงแค่ตัวอย่าง และไม่ใช่วัตถุประสงค์ทั้งหมดที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบฐานกระทำการทรมาน นอกจากนี้ นิยามของ “การบังคับให้สูญหาย” ในภาษาของร่างพระราชบัญญัตินี้ดูเหมือนจะต้องมีองค์ประกอบของการปฏิเสธการกระทำความผิดอย่างชัดเจนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะระบุไว้ว่า การปฏิเสธที่จะยอมรับการกระทำความผิด ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการเสียบหรือเพิกเฉยนั้น ถือว่าเป็นการบังคับให้สูญหายได้เช่นกัน

ความเป็นมา

ตามที่ระบุไว้ในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัตินี้จำเป็นต้องตราขึ้น “เพื่อยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย...ให้สอดคล้องกับอนุสัญญา UNCAT และอนุสัญญา ICPPED”

ประเทศไทยได้เข้าเป็นรัฐภาคีของ UNCAT ในปีพ.ศ. 2550 ในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยยังได้ลงนามในอนุสัญญา ICPPED สะท้อนถึงเจตจำนงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการบังคับให้สูญหาย อย่างไรก็ตาม การให้ภาคยานุวัติของประเทศไทยต่ออนุสัญญา ICPPED ยังคงอยู่ระหว่างการดำเนินการจนถึงทุกวันนี้

ในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2557 คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ (UN Committee against Torture) ได้เผยแพร่ข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) ต่อรายงานสถานการณ์สิทธิ

มนุษยชนฉบับแรกของประเทศไทย โดยในบรรดาประกาศข้อสงวนต่าง ๆ คณะกรรมการฯ ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการไม่กำหนดค่านิยมของการทรมาน และมีข้อสังเกตว่าการทรมานยังคงไม่เป็นความผิดตามกฎหมายในประเทศไทย

ในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2560 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Committee) ยังได้เผยแพร่ข้อสังเกตเชิงสรุปต่อรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนฉบับที่ 2 ของประเทศไทย คณะกรรมการฯ ได้แสดงข้อกังวลเกี่ยวกับความล่าช้าในการตราร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหายในประเทศไทย และเรียกร้องให้ประเทศไทยดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อผ่านร่างกฎหมายที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศโดยสมบูรณ์

ในระหว่างกระบวนการ UPR ครั้งที่สาม เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยยังยอมรับข้อเสนอแนะจากประเทศอื่นที่จะตรากฎหมายเพื่อให้การทรมานและการบังคับให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา และประกันให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยตามกฎหมายระหว่างประเทศ

เรายังคงมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับวุฒิสภาประเทศไทย ในการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และยินดีหากจะมีโอกาสได้เข้าพบ อภิปราย และรับฟังความเห็นหรือคำถามใด ๆ ที่ท่านมีต่อประเด็นใด ๆ ในจดหมายนี้ สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คุณสันหวรรณ ศรีสด ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (ICJ) (+66 (0)2 619 8477/8478) หรือคุณชนาธิป ตติยการุณวงศ์ นักวิจัยระดับภูมิภาค แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (+66 (0)98 754 3995)

ขอแสดงความนับถือ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Amnesty International)

กลุ่มสมาชิกรัฐสภาอาเซียนเพื่อสิทธิมนุษยชน (ASEAN Parliamentarians for Human Rights)

ฮิวแมนไรท์วอตช์ (Human Rights Watch)

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists)

สหพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากล (International Federation for Human Rights)

องค์กรต่อต้านการทรมานทั่วโลก (World Organisation Against Torture)